

<https://doi.org/10.31891/PT-2024-3-18>

УДК 159.92

Лариса БЕРЕЗОВСЬКА

кандидат психологічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0002-5972-7883>

e-mail: berezlarysa@gmail.com

Емьовке БЕРГХАУЕР-ОЛАС

доктор філософії з галузі соціальні та поведінкові науки, доцент,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

<https://orcid.org/0000-0002-1576-0286>

e-mail: berghauer.olasz.emoke@kmf.org.ua

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

У статті представлено результати емпіричного дослідження психологічних особливостей прояву емоційного інтелекту в майбутніх психологів. Виявлено тенденцію до підвищення рівня емоційного інтелекту в студентів з підвищенням курсу навчання. Визначено зниження емоційних перешкод в міжособистісному спілкуванні та підвищення рівня життєвої задоволеності. З'ясовано взаємозв'язки емоційного інтелекту, емоційних перешкод у спілкуванні та задоволеності від життя.

Ключові слова: емоційний інтелект, внутрішньоособистісний емоційний інтелект, міжособистісний емоційний інтелект, емоційні бар'єри, задоволеність життям, майбутні психологи.

Larysa BEREZOVSKA

Lviv Polytechnic National University

Emovke BERGHKHAUER-OLAS

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

PSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF FUTURE PSYCHOLOGISTS

The article presents the results of an empirical study of the characteristics of emotional intelligence in future psychologists. Particularly relevant are studies of emotional intelligence and personality traits that influence its changes during the study of young men in higher education institutions. It is proved that numerous studies deal with the phenomenon of emotional intelligence as an important characteristic affecting the professional activity of the individual and developing emotional intelligence in the learning process. The development of future psychologists' emotional intelligence takes place in the process of both theoretical training (basic and specialised courses) and in the course of various practical tasks. As a result, both intrapersonal and interpersonal emotional intelligence develop, which provides the basis for successful professional activity in the future. The mixed two-component structure of emotional intelligence, which includes intrapersonal and interpersonal emotional intelligence, is empirically examined in this study. As students progress in their studies, there is a tendency for the level of emotional intelligence to increase. There is a decrease in the manifestation of emotional barriers in interpersonal communication: the dominance of negative emotions

decreases, the desire to be closer to people on an emotional basis increases. There is an increase in the level of life satisfaction due to interest in life, consistency in achieving goals, consistency between set and achieved goals, positive evaluation of oneself and one's actions, and a generally positive mood. There is a relationship between emotional intelligence, emotional barriers to communication, and life satisfaction among freshmen and emotional intelligence and emotional barriers to interpersonal communication among juniors and seniors.

Key words: *emotional intelligence, intrapersonal emotional intelligence, interpersonal emotional intelligence, emotional barriers, life satisfaction, future psychologists.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

В останні роки у психологічній науці все більше уваги приділяється питанням емоційного інтелекту в особистості [5; 6; 11]. Особливо актуальними постають дослідження емоційного інтелекту та характеристикам особистості, що впливають на його зміни під час навчання молодих людей в закладах вищої освіти [1; 3; 4; 7; 8].

Емоційний інтелект дозволяє людині спілкуватися, розуміти та регулювати свої емоції та емоції інших людей. Високий рівень емоційного інтелекту допомагає людині збалансувати свої емоції та розум, відчувати внутрішню свободу та відповідальність за прийняті рішення, за себе, усвідомлювати свої мотиви поведінки та мотиви інших людей, власні потреби, відчувати рівновагу. А також це дозволяє коригувати стратегію життя. Емоційна рівновага, переживання позитивних емоцій, встановлення контактів з іншими є основою, на якій людина оцінює оточення та визначає свою задоволеність або незадоволеність життя. Однак, під час аналізу літератури ми не знайшли публікацій, в яких поряд з емоційним інтелектом розглядаються емоційні бар'єри у спілкуванні та задоволеність життям.

Аналіз досліджень та публікацій

Зараз все більше дослідників звертається до феномену емоційного інтелекту як важливої характеристики впливу на професійну діяльність особистості, так і розвиток емоційного інтелекту в процесі навчання в закладах вищої освіти. Емоційний інтелект як чинники професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій розглянула Ю. Бреус [3], соціально-психологічної адаптації до студентського середовища С. Дерев'яно [4], О. Кулешова, В. Кривий, Р. Шеремет [8], психоемоційних станів студентів в умовах іспиту М. Кузнецов, Н. Діомідова [7], регуляції емоційно-мотиваційної сфери особистості К. Параскевова [11]. Емоційний інтелект в дискурсі життєздійснення особистості В. Карпенко [5], у структурі саморегуляції особистості проаналізували І. Корнієнко, І. Александрович, Б. Барчі [6], рівні емоційного інтелекту як основи професійної компетентності

майбутніх психологів Н. Сургунд, У. Романенко [12]. Розкрито психолого-педагогічні засоби розвитку емоційного інтелекту у старшокласників С. Могиляста [9], надано методичні поради щодо підвищення рівня емоційного інтелекту у здобувачів вищої освіти [1]. Цьому передувала більш ніж тридцятирічна історія дослідження емоційного інтелекту, що почалася із робіт J.D. Mayer, P. Salovey [16] у 1993 році. Вони представили визначення та методику дослідження феномену «емоційний інтелект», що доводило його існування як виду інтелекту.

Емоційний інтелект як когнітивну здатність міркувати про емоції та застосовувати їх для покращення розумової діяльності, що включає розрізнення емоцій та свідоме регулювання емоцій з метою сприяння емоційному та інтелектуальному зростанню розглядає К. Petrides [17]. Для студентів- психологів розвинутий емоційний інтелект у майбутньому стає чинником ефективності професійної діяльності та часто виступає основою її успішності.

На даний час у літературі найбільш часто зустрічаються моделі емоційного інтелекту: моделі здібностей, змішані моделі та моделі, де емоційний інтелект розглядається як риса характеру. Найбільш поширеною є модель емоційного інтелекту J.D. Mayer, P. Salovey, D. Caruso [15], яка має традиційне трактування інтелекту. У своєму дослідженні ми емпірично розглядаємо змішану двокомпонентну структуру емоційного інтелекту Д. Люсін [1], в яку входить внутрішньоособистісний та міжособистісний емоційний інтелект. У склад внутрішньоособистісного емоційного інтелекту входить здатність до управління власними емоціями, у міжособистісний входить здатність керувати емоціями інших людей.

Розвиток емоційного інтелекту майбутніх психологів відбувається у процесі як теоретичного навчання, так і під час здійснення різноманітних практичних завдань. Так, наприклад, під час базових курсів студенти отримують знання про емоції та їхній вплив на поведінку людини, у процесі спеціалізованих курсів опановують методики та техніки, що сприяють розвитку емоційної сфери особистості. Під час практики застосовують засвоєнні знання та навички для зниження емоційних бар'єрів, які виникають у процесі міжособистісного спілкування та професійних ситуаціях. Опанування теоретичних знань на базових та спеціалізованих курсів, опрацювання практичних навичок сприяє розвитку як внутрішньоособистісного емоційного інтелекту, так і міжособистісного. Студенти краще розуміють себе, свої емоції та емоції інших людей, здатність керувати

емоціями не викликає емоційних бар'єрів під час взаємодії, що в цілому сприяє задоволеності від життя.

Формулювання цілей статті

Мета дослідження полягає в емпіричному дослідженні психологічних особливостей прояву емоційного інтелекту в майбутніх психологів.

Виклад основного матеріалу

В якості основного припущення ми визначили, що рівень емоційного інтелекту в майбутніх психологів підвищується зі збільшенням терміну навчання у закладах вищої освіти. А також знижується прояв негативних емоцій, що є перешкодами у міжособистісному спілкуванні та підвищується задоволеність життям через позитивну оцінку себе та своїх вчинків, загального позитивного фону настрою. Розвиток емоційного інтелекту у майбутніх психологів студентів першого курсу залежить від емоційних бар'єрів, що є перешкодами у спілкуванні та задоволеності життям; у студентів третього та четвертого курсів від емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні.

Психологічні особливості емоційного інтелекту майбутніх психологів досліджено через емпіричне вивчення його прояву, змін, а також емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні та задоволеності життям залежно від курсу навчання. Для емпіричного дослідження використано валідний, надійний та адаптований психодіагностичний інструментарій. З метою визначення рівнів та структури емоційного інтелекту застосовано опитувальник емоційного інтелекту «EmIn» (Д. Люсін) [2]; для визначення емоційних бар'єрів застосовано методику «Діагностика емоційних перешкод в міжособистісному спілкуванні» (за В. Бойко) [13] та для визначення ступеню позитивного ставлення до життя використано тест «Індекс задоволеності життям» (Bernice L. Neugarten et al.) [14]. Обробка отриманих даних здійснено з використанням програми IBM SPSS Statistics 26. Дослідження здійснено серед студентів-психологів міста Львова. В опитуванні взяло участь 108 студентів (1 курс – 40 осіб, 3 курс – 38 осіб, 4 курс – 30 осіб).

Прояв рівнів та структури емоційного інтелекту визначено за опитувальником емоційного інтелекту «EmIn» (Д. Люсін) [2]. Загальний емоційний інтелект складається з внутрішньоособистісного та міжособистісного емоційного інтелекту, до якого належать розуміння та вміння керувати своїми емоціями та емоціями інших, контроль

експресії. Кореляційний аналіз засвідчив прямий зв'язок з усіма шкалами методики на рівні $p < 0,01$. Найбільш корелює загальний емоційний інтелект зі шкалами «внутрішньоособистісний емоційний інтелект (0,847 при $p < 0,01$), «розуміння емоцій» (0,810 при $p < 0,01$), «міжособистісний емоційний інтелект (0,795 при $p < 0,01$), «керування емоцій» (0,754 при $p < 0,01$). Інші шкали мають силу зв'язків із загальним показником 0,6-0,7, окрім шкали «контроль експресії» (0,332 при $p < 0,0$), зв'язок є значно слабшим. Визначено нормальність розподілу отриманих даних опитувальника емоційного інтелекту на основі аналізу мір центральної тенденції (Мода, Медіана, середнє арифметичне), ексцесу, асиметрії та графіків розподілу.

Математичний аналіз рівнів різних структурних елементів, що складають емоційний інтелект показав їхню відмінність залежно від курсу навчання. Кількість студентів-психологів з низьким рівнем розуміння своїх емоцій до закінчення навчання знижується наполовину (із 40% до 20% респондентів), підвищується прояв до середнього рівня, кількість осіб з високим рівнем майже не змінюється (1 курс – 25%, 4 курс – 20%). Щодо низького рівня вміння керувати своїми емоціями, то спостерігається аналогічна картина із 30% до 13,3%), в той же час в трое збільшується майбутніх психологів, що вміють керувати своїми емоціями (з 15% до 46,7% осіб). Серед студентів-психологів четвертого курсу у порівнянні зі студентами-першокурсниками у п'ять разів стає більше тих, хто добре розуміє емоції інших (з 10% до 53,3% респондентів). Щодо високого рівня вміння керувати емоціями інших, то з підвищенням курсу таких респондентів збільшується – з 10% до 20%. Щодо контролю експресії, то у студентів третього курсу низький рівень є практично домінуючим – 47,3% проти 20% серед першокурсників та 13,3% студентів 4-го курсу. Порівняння показників емоційного інтелекту студентів різних курсів навчання за критерієм Н Крускала-Уоллеса показало відмінності на статистично значимому рівні за шкалами «розуміння чужих емоцій», «контроль експресії».

Студенти-психологи в процесі професійної підготовки навчаються розуміти свої емоції та керувати ними, розпізнавати емоції інших та опановують засоби впливу на емоції інших під час надання психологічної допомоги, а також контролювати занадто сильні свої емоції та демонструвати їх. Описані результати є практично закономірними та показують особливості динаміки процесу первинного професійного становлення психолога під час навчання у закладах вищої освіти.

Як ми зазначали вище дані групи досліджуваних мають нормальний розподіл, що передбачає застосування параметричних

методів статистичного аналізу порівняння вибірок. Однак, ми аналізуємо порівняння результатів груп студентів, в яких менше 50 осіб, то будемо використовувати непараметричні критерії [10]. Отже, порівняння показників емоційного інтелекту студентів різних курсів навчання за критерієм *H* Крускала-Уоллеса показало відмінності на статистично значимому рівні за шкалами «міжособистісний інтелект», «розуміння емоцій», «керування емоціями» та «загальний рівень емоційного інтелекту» (рис 1).

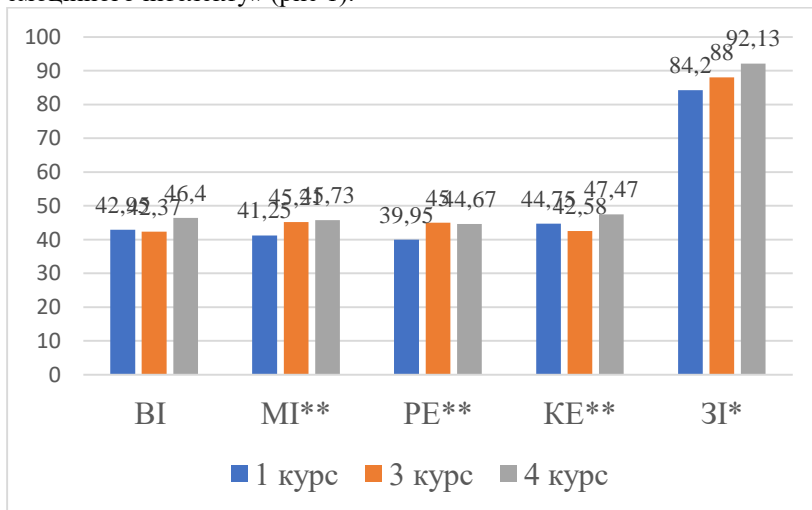

Рис. 1. Середні значення емоційного інтелекту залежно від курсів навчання

Примітка:

- BI – внутрішньоособистісний емоційний інтелект, MI – міжособистісний емоційний інтелект, PE – розуміння емоцій, KE – керування емоціями, ZI – загальний рівень емоційного інтелекту;

- рівні достовірності: ** – $p \leq 0,01$, * – $p \leq 0,05$.

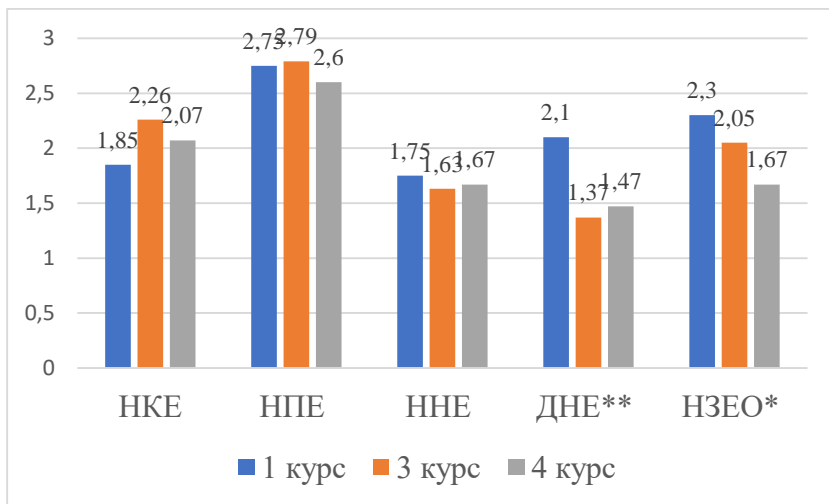
Отже, міжособистісний емоційний інтелект та загальний рівень емоційного інтелекту підвищується з курсом навчання. Ці відмінності відчаються на рівні статистичної значущості: «міжособистісний емоційний інтелект» ($p = 0,008$) та загальний рівень емоційного інтелекту ($p = 0,022$). Розуміння емоцій ($p = 0,008$) значно підвищується після першого курсу, показники респондентів третього та четвертого курсів є майже рівними та значно вищими, ніж на початковому курсі навчання. Показники керування емоціями ($p = 0,010$) є найнижчими у студентів третього курсу, найвищими – у респондентів четвертого курсу.

Психологи-студенти у процесі навчання підвищують свій емоційний інтелект: майбутні психологи як навчаються розуміти свої емоції та емоції інших людей, так і керувати ними, розвивають міжособистісний емоційний інтелект як під час навчального процесу, так і під час опрацювання цих навичок під час практики. Так, на базових курсах (вступ до спеціальності, загальна психологія та інші) отримують знання про емоції та їх вплив на поведінку інших. На таких дисциплінах, як психологічне консультування, психотерапія, психокорекція, психологія спілкування та конфліктів, що спрямовані на міжособистісну комунікацію, навчаються технік ефективної комунікації, активного слухання та емпатії, тощо. У процесі участі у тренінгах та семінарах студенти мають можливість практикувати навички у реальних або змодельованих ситуаціях, надавати зворотній зв'язок та коригувати свою поведінку та поведінку інших на основі цих ситуацій. Під час спеціалізованих програм, що зосереджені на окремих аспектах емоційного інтелекту, а саме: розвитку навичок управління конфліктами, розвиток лідерських якостей та саморегуляції. Різні види практик передбачають опрацювання навичок, які студенти отримали у процесі навчання.

Як було зазначено розвиток емоційного інтелекту також відбувається через зниження негативних емоцій, які можуть виникати у міжособистісному спілкуванні та часто стають на заваді ефективному виконанню завдань майбутньої професійної діяльності. Емоційні бар'єри в міжособистісному спілкуванні: прояв емоцій, що є неадекватним; нездатність управляти емоціями; невиразність та негнучкість емоцій; домінування негативних емоцій та небажання виявляти емоції досліджуванним при зближенні з іншими людьми. Визначено відмінності на статистично значимому рівні (критерій H Крускала-Уоллеса) за шкалами «домінування негативних емоцій» та «небажання зближитися з людьми на емоційній основі» (рис 2).

Отже, показники домінування негативних емоцій ($p = 0,006$) знижуються з підвищенням курсу навчання. Тривалість навчання впливає на отримання навичок психолога, які допомагають впоратися зі своїми негативними емоціями. Студенти-психологи опановують різні форми психологічної роботи, що позитивно впливає на настрій, на емоційні стани. А також значно знижуються показники шкали «небажання зближитися з людьми на емоційній основі» ($p = 0,019$). Майбутні психологи на четвертому курсі вже більш готові взаємодіяти з іншими, краще справляються зі своїми емоціями. А також можуть спостерігати за своїми емоціями та емоціями інших людей у процесі міжособистісної взаємодії та визначати їх, діагностувати прояв емоцій

у реальних та змодельованих ситуаціях майбутньої професійної діяльності. Зниження негативних емоцій та небажання включати емоції для спілкування, а отже і зближення з людьми студентами-психологами опрацьовується як під час навчальних занять через теоретичні знання, так і під час практичних занять з опанування навичок саморегуляції емоцій.

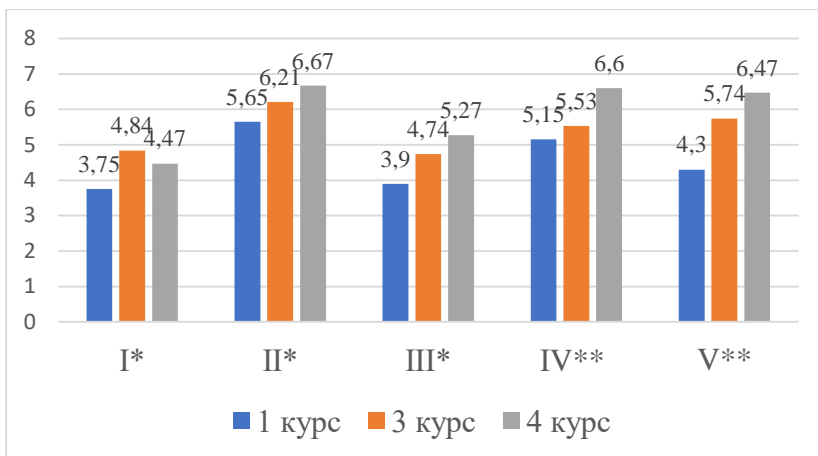
Рис. 2. Середні значення прояву емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні залежно від курсів навчання

Примітка:

- НКЕ – невміння керувати емоціями, НПЕ – неадекватний прояв емоцій,
- ННЕ – негнучкість та невизначність емоцій, ДНЕ – домінування негативних емоцій,
- НЗЕО – небажання зближитися з людьми на емоційній основі;
- рівні достовірності: ** – $p \leq 0,01$, * – $p \leq 0,05$.

Навчання у закладі вищої освіти передбачає постійну підтримку інтересу до всього нового, до життя, висунення цілей та поступове їхнє досягнення, що загалом впливає на задоволеність своїм життям. Загалом когнітивна оцінка своїх досягнень призводить до позитивних почуттів, до життєвої вдовolenості. Порівняння показників прояву життєвої задоволеності студентів різних курсів навчання за критерієм *H* Крускала-Уоллеса показало відмінності на статистично значимому рівні за шкалами «інтерес до життя», «послідовність у досягненні цілей», «погодженість між цілями поставленими та досягнутими», «позитивна оцінка себе та своїх вчинків» та «загальний фон настрою» (рис 3).

Рис. 3. Середні значення прояву життєвої задоволеності залежно від курсів навчання

Примітка:

- I – інтерес до життя, II – послідовність у досягненні цілей, III – погодженість між цілями поставленими та досягнутими, IV – позитивна оцінка себе та своїх вчинків, V – загальний фон настрою;

- рівні достовірності: ** – $p \leq 0,01$, * – $p \leq 0,05$.

Отже, показники за шкалами «послідовність у досягненні цілей» ($p = 0,029$), «погодженість між цілями поставленими та досягнутими» ($p = 0,027$), «позитивна оцінка себе та своїх вчинків» ($p = 0,008$) та «загальний фон настрою» ($p = 0$) підвищуються з курсом навчання. У процесі здобуття професійних навичок відбувається розвиток особистості, майбутні психологи навчаються ставити цілі, бути послідовними у формулюванні цілей, визначати шляхи досягнення цих цілей та досягати їх. Опрацювання своїх проблем у процесі здобуття професійної освіти призводить до підвищення самооцінки, що стає основою для позитивного оцінювання себе як особистості, так і до позитивного сприйняття своїх вчинків та своєї діяльності. Цікавість до життя, що є основою руху вперед, основою розвитку особистості, основою професійного зростання найбільш виражена у групі студентів третього року навчання. А отже, і в загальному студенти позитивно визначають своє життя, що свідчить про задоволеність своїм життям.

Результати кореляційного аналізу представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Кореляційні зв'язки емоційного інтелекту, емоційних перешкод у спілкуванні та життєвої задоволеності

Курс	Шкали	Загальний емоційний інтелект	
		r	p
1	Послідовність у досягненні цілей	$r = 0,347^*$	$p = 0,028$
	Погодженість між цілями поставленими та досягнутими	$r = 0,450^*$	$p = 0,004$
	Загальний фон настрою	$r = 0,502^*$	$p = 0,001$
	Небажання зближатися з людьми на емоційній основі	$r = 0,438^*$	$p = 0,005$
3	Невміння керувати емоціями	$r = 0,347^*$	$p = 0,028$
4	Невміння керувати емоціями	$r = -0,642^{**}$	$p = 0,000$

З підвищенням загального емоційного інтелекту групи студентів першого курсу у досягненні цілей вони стають більш послідовними, між цілями, які вони поставили і тими, які ними досягаються підвищується узгодженість, загальний настрій стає більш позитивним. В той же час підвищується небажання включати емоції у міжособистісну взаємодію та в процесі зближення з людьми.

Між загальним емоційним інтелектом групи студентів третього курсу та невмінням керувати емоціями визначено взаємозалежність: емоційний інтелект підвищується і знижується управління емоціями. З огляду на те, що невміння керувати своїми емоціями підвищується у третьокурсників, то визначена взаємозалежність у нашому випадку є закономірною.

Між загальним емоційним інтелектом групи студентів четвертого курсу та невмінням керувати емоціями визначено зворотну взаємозалежність: емоційний інтелект підвищується та підвищується вміння управляти своїми емоціями та емоціями інших людей. Як було зазначено вище у студентів четвертого курсу вміння керувати своїми емоціями підвищується порівняно зі студентами-третьокурсниками, оскільки вони отримали значно більше можливостей та інструментів для професійного зростання. Однак, ми не можемо чітко вказати причинно-наслідкову залежність, а тільки констатуємо зв'язок.

Висновки з даного дослідження

і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

На основі результатів дослідження психологічних особливостей емоційного інтелекту майбутніх психологів визначено за порівняльним аналізом:

- рівень емоційного інтелекту в майбутніх психологів підвищується зі збільшенням терміну навчання у закладах вищої освіти;
- знижується прояв негативних емоцій, що є перешкодами у міжособистісному спілкуванні: знижується домінування негативних емоцій, підвищується бажання зближатися з людьми на емоційній основі;
- підвищується задоволеність життям через інтерес до життя, послідовність у досягненні цілей, узгодженість між поставленими та досягнутими цілями, позитивну оцінку себе та своїх вчинків, загального позитивного фону настрою.

Визначено взаємозалежності:

- у студентів першого курсу розвиток емоційного інтелекту залежить від емоційних бар'єрів, що є перешкодами у спілкуванні (небажання зближатися з людьми на емоційній основі), задоволеності життям (послідовність у досягненні цілей, узгодженість між цілями поставленими та досягнутими, загальний фон настрою);
- у студентів третього та четвертого курсів між емоційним інтелектом та емоційними бар'єрами у міжособистісному спілкуванні (невміння керувати емоціями).

Подальші дослідження будуть спрямовані на визначення особистісних характеристик, від яких залежить розвиток емоційного інтелекту у майбутніх психологів.

Література

1. Августюк, М.М. (2022) Методичні поради до підвищення рівня емоційного інтелекту в здобувачів вищої освіти. Острого : Вид-во Національного університету «Острозька академія». 94 с.
2. Барко В.І., Остапович В.П., Олешко П.С. (2019) Українськомовна адаптація опитувальника рівня і структури емоційного інтелекту з метою психологічного добору поліцейських. *Психологічний часопис*. № 3. С. 9-25.
3. Бреус, Ю.В. (2015) Емоційний інтелект як чинник професійного становлення майбутніх фахівців соціонімічних професій у вищих навчальних закладах : Автореф. дис.... к. психол. н. К. : Київський університет імені Б. Грінченка. 20 с.
4. Дерев'яно, С.П. (2009) Емоційний інтелект як чинник соціально-психологічної адаптації особистості до студентського середовища : Автореф.дис. ... канд. психол. н. Київ. 20 с.
5. Карпенко, Є.В. (2020) Психологія емоційного інтелекту в дискурсі життєздійснення особистості : Автореф. дис.... докт. психол. н. Острог. 35 с.

6. Корнієнко, І., Александрович, М., & Барчі, Б. (2023). Емоційний інтелект у структурі саморегуляції особистості. *Psychology Travelogs*, (3), 146-153. <https://doi.org/10.31891/PT-2023-3-14>
7. Кузнецов, М.А., Діомідова, Н.Ю. (2017) Емоційний інтелект як чинник психоемоційних станів студентів в умовах іспиту : Монограф. Харків : «Діса плюс». 189 с.
8. Кулешова, О., Кривий, В., & Шеремет, Р. (2024). Результати дослідження особливостей розвитку емоційного інтелекту у майбутніх фахівців соціономічного профілю. *Psychology Travelogs*, (2), 197–206. <https://doi.org/10.31891/PT-2024-2-19>
9. Могиляста, С.М. (2021) Психолого-педагогічні засоби розвитку емоційного інтелекту старшокласників : Дис... канд. психол. наук: 19.00.07. Київ. 244 с.
10. Оришин-Буждиган, Л.С. (2018) Математичні методи у психології: практичний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 180 с.
11. Параскевова, К.Г. (2015) Емоційний інтелект як чинник регуляції емоційно-мотиваційної сфери особистості : Автореф. дис. ... к. психол. н. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 17 с.
12. Сургунд, Н., & Романенко, У. (2023). Аналіз рівнів емоційного інтелекту майбутніх психологів як основи їхньої професійної компетентності. *Psychology Travelogs*, (2), 156-167. <https://doi.org/10.31891/PT-2023-2-14>
13. Шевенко, А.М. (2016) Методичне забезпечення відбору учнівської молоді до вищих навчальних закладів педагогічного профілю / Метод. реком. К. 157 с.
14. Diener E., Emmons R.A., Larsen R.J., Griffin S. The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 1985, 49 (1). . 71-75.
15. Mayer, J.D., Salovey, P., Caruso, D.R. (2004) Emotional intelligence: Theory, findings, and implications : *Psychological Inquiry*. Vol. 15, №. 3. P. 197-215.
16. Mayer J.D. Salovey P. The intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*. 1993. P. Vol. 17. N 4. P.433-442.
17. Petrides K.V. Trait Emotional Intelligence Theory. *Industrial and Organizational Psychology*. 2010. No 3. P. 136-139.

References

1. Avhustiuk, M.M. (2022) Методичні поради до підвищення рівня емоційного інтелекту в здобувачів вищої освіти. Ostroh : Vyd-vo Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». 94 s.

2. Barko, V.I., Ostapovych, V.P. Oleshko, P.S. (2019) Ukrainskomovna adaptatsiia opyтуvalnyka rivnia i struktury emotsiinoho intelektu z metoiu psykholohichnoho doboru politseiskyykh. // *Psykholohichni chasopys. № 3. S. 9–25.*
3. Breus, Yu.V. (2015) Emotsiinyi intelekt yak chynnyk profesiinoho stanovlennia maibutnikh fakhivtsiv sotsionimichnykh profesii u vyschykh navchalnykh zakladakh : Avtoref. dys.... k. psykol. n. K. : Kyivskiy universytet imeni B. Hrinchenka. 20 s.
4. Derevianko, S.P. (2009) Emotsiinyi intelekt yak chynnyk sotsialno-psykholohichnoi adaptatsii osobystosti do studentskoho seredovyscha : Avtoref.dys. ... kand. psykol. n. Kyiv. 20 s.
5. Karpenko, Ye.V. (2020) Psykholohiia emotsiinoho intelektu v dyskursi zhyttiezdiiisnennia osobystosti : Avtoref. dys....dokt. psykol. n. Ostroh. 35 s.
6. Korniienko, I., Aleksandrovych, M., & Barchi, B. (2023). Emotsiinyi intelekt u strukturi samorehuliatcii osobystosti. *Psychology Travelogs*, (3), 146–153. <https://doi.org/10.31891/PT-2023-3-14>
7. Kuznietsov, M.A., Diomidova, N.Iu. (2017) Emotsiinyi intelekt yak chynnyk psykhoemotsiinykh staniv studentiv v umovakh ispytu : Monohraf. Kharkiv : «Disa plius». 189 s.
8. Kuleshova, O., Kryvyi, V., & Sheremet, R. (2024). Rezultaty doslidzhennia osoblyvostei rozvytku emotsiinoho intelektu u maibutnikh fakhivtsiv sotsionimichnoho profilii. *Psychology Travelogs*, (2), 197–206. <https://doi.org/10.31891/PT-2024-2-19>
9. Mohyliasta, S.M. (2021) Psykholoho-pedahohichni zasoby rozvytku emotsiinoho intelektu starshoklasnykiv : Dys.... kand. psykol. nauk: 19.00.07. Kyiv. 244 s.
10. Oryshchyn-Buzhdyhan, L.S. (2018) Matematychni metody u psykholohii: praktychnyi posibnyk. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. 180 s.
11. Paraskevova, K.H. (2015) Emotsiinyi intelekt yak chynnyk rehuliatcii emotsiino-motyvatciinoi sfery osobystosti : Avtoref. dys. ... k. psykol. n. Kh. : KhNU imeni V. N. Karazina. 17 s.
12. Surhund, N., & Romanenko, U. (2023). Analiz rivniv emotsiinoho intelektu maibutnikh psykholohiv yak osnovy yikhnoi profesiinoi kompetentnosti. *Psychology Travelogs*, (2), 156–167. <https://doi.org/10.31891/PT-2023-2-14>
13. Shevenko, A.M. (2016) Metodychne zabezpechennia vidboru uchnivskoi molodi do vyschykh navchalnykh zakladiv pedahohichnoho profilii / Metod. rekom. K. 157 s.
14. Diener E., Emmons R.A., Larsen R.J., Griffin S. The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 1985, 49 (1). . 71-75.
15. Mayer, J.D., Salovey, P., Caruso, D.R. (2004) Emotional intelligence: Theory, findings, and implications : *Psychological Inquiry*. Vol. 15, №. 3. P. 197–215.
16. Mayer J.D. Salovey P. The intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*. 1993. P. Vol. 17. N 4. P.433-442.
17. Petrides K.V. Trait Emotional Intelligence Theory. *Industrial and Organizational Psychology*. 2010. No 3. R. 136-139.